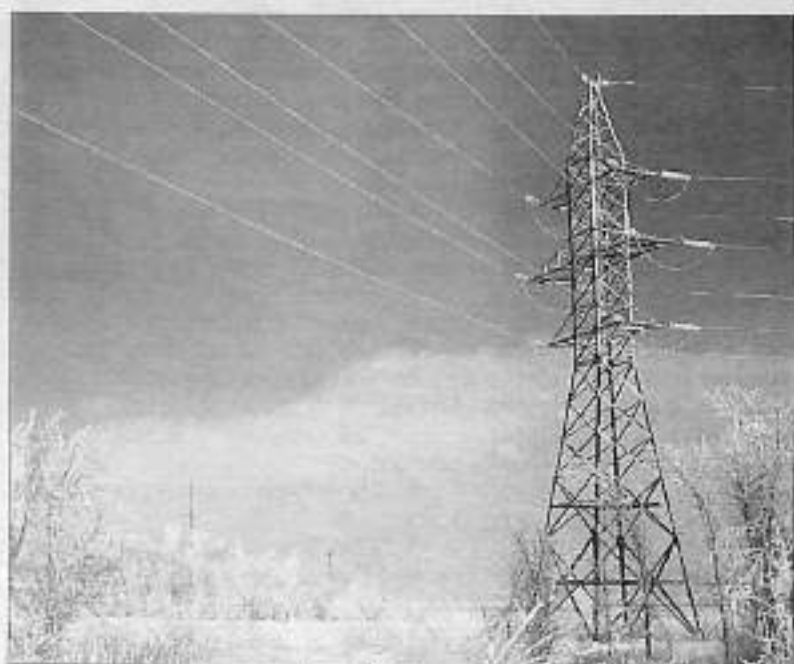

Саха сиригэр бастагы электростанция үлэлээбитэ 100 сылыгар

Саха сиригэр бастакы электростанция үлэлээбитэ 100 сытыгар

САЙДЫЫГА СИРДЭЭБИТ ЭЛЕКТРОУОТ

Бу сэл илгүдэх мыйн 9 күнгүтэр Саха сиригэр электростанция үлүгэ кирибитин бэлэтиир далаай Республика Баһынын эбэлһинэһин толорооччу Егор Афанасьевич Борисов 705 Нд-дэх Уурайар ологуран бэлэ-тэниэхтэх.

Кыргыттык историгца
тотпуоххэ: электростанцияны
тууу боһуруоһун бастакынан
общественнай деятель, куорат
дууматын чилиэнэ А.А.
Семенов туруорбут. Кини
автономия бастакы
сыйларыгар Наркомфин
дуоһунаһыгар аналан
үлээлэбит, 1937 сыллаахха
репрессияламмыт. Утарсыы
баарын үрүдүөн городской
дуума сорох чилиэннэрэ уонна
куорат паша И.А. Юмпинов
оһоон электростанцияны
тутарга быһааран,
государствотын 100 тыһыынча
солкуобай кредит
куруубуттар. Сотору кэминэн
Петрбургга губернатор И.И.
Крафт ырааххаадала туруорсан
ити боһуруос суһаллык
быһаарыллыбыт. 1913 сыл
кулун тутар 8 күнүгэр И.И.
Крафт 20 тыһыынча
солкуобай суеуу хааһынаттан
Дюкуускайга көһөрүлүбүтүн
туһунан быһалэрит

үйлэмтүү өсөөдөрхөн
Ылан ылан бастай
күшээрлэгтэй тууу саймнан,
кредит сорогун Ийн-Сибирь
генерал-губернаторы И.М.
Князев 80 тыймалыг солкуу-
байы бүсэрбиг. Станция дыз-
тигэр аман Зеденизон
амнаарын тушнан бос ылан
бүтэлгээр бүтэрбигтэр. Олгон
салгыны станция фундамента
трансформатор олохторун
онорбулар. Эмиз И.И. Крафт
коммунгын Германия
Манейма куоратыгтан Генрих
Ланц собуулугтан 150 ат күүнэ
күүстээх локомобили 1914
сыл от ылан санатыгар
авылбылтар. 1914 сыл от ылан
23 күнгүр станцияны бүтэрэн
боруубалаан үлөлгөн
корбуттэр. Барыта этэнгэ
буолан 1914 сыл атырдах
ылан 9 күнгүр станцияны
үөрүүлээхтик официалтай
аһы буолбуг. Станция
үлөтөн куорат кин уулусса-
тыгар турар Кулпарентар,
Кокорина - Басова,
Никифоров, Громоштар,
Сибирьтар маданыннылартар,
ону таһынан олорор дызтэргэ
барыта холбоон 200-кэ дызгэ
электричество уота умайыг.
Уулусса уота эрдэтэн бэлэм-
нэмийт буолан, электричество
уота сансааран дон собуу-

МАХТАЙНЫ БОҒО БҮСӨЛБҮТГҮР

Дымшигин, бастагы
локомотивы 1912 сылтааха
Хангаас атыгыгыта Семен
Барышков атыгылаан алаан
Хачыкааска бэйэтин хотонун
уонна дымшин сырдыгыммы
бэит.

Чурагчыга бастахы 25 ат
күүшэ кыамталаах локомоби-
лы 1938 сыллааха урукк-
МТС бастагыр (билингтиниз
1-кы кварнал) туруоруллубут.
Бастахы мапиниһылан И.И.
Бушков, Е.И. Макарова
үлгүлээбитэр. Ити кэмтэн ыла
Чурагчы бөһүөлгүтэр
сарыларда үлэ садалаһыта
уонна бүтүгүт пароник
дуогуолуан додүһуллуганар
буолубут. Салтыы эбиллэн 1947
сыла дылы нэһиликтэргэ
барытыгар олордулган
үлгүлээбит.

Бахсы Толоонунар бастакы
локомобиль 1947 сыллаахха
скинг нуучча кийгигин кытта,
Толоон олохтоору сэрин кыт-
тылаада Ноговичын Сергей
Константинович танан
туруоран хойукка дьыы
үлөһүшүтэ. Ангарда уолу эрэ
бизиргигин мулгураммакка
пилораманы, мотелингсэни
үлөтүтүлүрө. Кыһынны
башынныкка наар бизерн дьон
сүтүлүшүтэ.

1953 сытан ДТ-54 базалыгы тангышыбыз бастагы электростанциялар үлгүсүн барбызгара. Одылуунга моториынан Яковлев Н.Е., Сибиряков Д.М. Муудайга Д.А. Дычковскай, Бахсыга И.И. Окоесом, Чыашшаража К.М. Катакинов, Д.Д. Сорокуомов, Хайбахсыкка В.А. Климов, Сыланга А.Е. Макаров, В.И. Монастырев, Болтоного К.С. Носон уода үлгүзбүзгө.

ССРС науканы академия-
сын Саха сиригээ
финансын энергетикэ
отделын үлэһитэ 1961 сыл-
лааха Талта уонна Чурапты
оройуонары
электроэнергетической
каналаагыстыбаларын
күтүлүгүн, күнүсү
электричестволааһын
сүрүн
баһааһыннытын ырылган
ингөрбүтүлэ.

Холбоур, очхолорго
Нурулчы пройуунугар баар 141
электромотортан 81 эрэ
үгэлширэ. Итгини
электростанцияларга намыһах
квалификациялаах кадрлар
үгэлшиллэрттэн тахсар дигн
ыһаараллар.

Электроэнергия кииннэм-

мнг биир эрэлзэх
станцияттан бөрилбэгтін
түмүгэр тыа хаһаайыстыбатын
үлэтін механизациялааһын
улаханньык ахастанар. Дынгэр,
тыа хаһаайыстыбатын
үлэлэригэр туһанньылар хас
тыһыһыча киловатт час
электроэнергия суотугар 300
киһи үлэтін күнүн уоһна 100
көлө күнүн кэмчилээххө сөп
эбит.

Холобур, Чурагчы 11
сельский Сэбилгэ 309
нэһилиэһиньэлээх пууннаах,
олорто 1959 сыллаахы
учуотунан 10492 киһи.
аппынык эттэххэ, хас бириэди
нэһилиэһиньэлээх пуунта
ортогунан баара эрэ 34 киһи
аарылыла. Кэники сылларга
колхозостар
бодонсүйүүлэринэн кыра-
кыра нэһилиэһиньэлээх
пууннар оннуларалар бөдөн
бөлүөлөктөр үөскөтүһүннэрэ,
оройуоннары
планировкалааһынга кэскил-
лээх быһаан суоҕа
электрофикациялааһынга
улахан мөһүйдэри үөскөтөр.
Ити көмүсүргэ уоту биэрэр
станцияларга уонна
туһанааччыларга электросчет-
чиктар сууктара, электроэнер-
гия чумукайык учуоттаммат,
биир киловатт электроэнергия
сэбестоимота кыайан
аарылыбата. Дьэ ол иһин
бытархай кыра
электростанциялар биэрэр
уоттарын стоимота өрүү ыраа-
хан буолар. Итиппик ааҕан-
суутулан Таатта, Чурагчы
оройуоннарын
электрофикациялааһын

Бүлэгийн дарга, Африка аймагын
барилцаагч үүсгэн баран, бу
икки оройуны хабар, бийр
төлвийн станцины тугар
сонгоох эбит дигн
байраарьтгар. Ол түмэтэр
Чурагчы илин байхтар, атга
кылар дэриэбингээрэгэр,
миэстэ корон туугуун
саврааан 1971 сыллааха оро
йуоннар икки ардыларынаа
дизельнэй электростанция
үлжэр киирбитэ. 7 устуука ДГ-
72 дигн биридилэрэ 800 кВт
кыамталах судовой дизеллэр
тууруурлубуттара, сойтуулар
сислэмэтэ прочотчай уу
буолан туур миэстэтин
Чурагчы күөлүгэр тумстаан
туур ыпсылханы талбытара.
Бийр огтугун тымыны уулу
ылан дизеллэри сойуган
гравирин нонгү сылаас уу
күөлгэ түлэр гына
огонхулубута. Дизеллэр
уонсай кыамталара 5,6 МВт
эгэ. Икки улууса анамыл
электростанция кыамтата
кырата тула билгэн барьта.
Ытык-Күөлү кытары,
Чурагчы киинин эрэ
кааччылар кыахлаага. Ыраах
сылар бөхүөлөгкэр бэйлэрини
дизельнэй станциларынан
длоббутара.

1973 сэл атгынныг хий
дэхи Чыапшара – Маралайы
– Чурапчы 35кВ
подстанциялар онгошулан
уулзэн ашараа Бэстэхтэн –
Майанан – Тонүүлнэн
эргийэн Чурапчыга 35кВ
үрдүк күүрүүлэх линия
долбонон Чурапчы удууһун
эти нэхилиэктэргэ Ашараа
Бэстэх энергостаннарыттан
сэлэр үрдүк күүрүүлэх уокка
долбоомуутара. Чурапчытаары
ДЭС ити линияга параллельга
киирэн үлэлээбитэ Уот хаа-
ныстыбыта биллэрдиэк туһсубу-
а.

Салпы	35/10кВ
-------	---------

кыамгалаах подстанциялар
Одхулуунга, Дирингэ,
Хайхаська, Ухун Күөлгэ,
Килэнкигэ тутулан ити
нэхилиэктер кииннэммит
биир сиппигэ холбоомуттара.
Улууска 35 кВ үрлүк
күүрүүлэх электродини
уонна ошно эппиэттир
подстанциялар үлэбэ
кириэхгэриттэн, онно
үлэтир кыахтаах кадр
бэлэмниир проблема
сыппыгык турбута. Маныаха
дизер үлэтин олохбут
«Сетевой участка» уларытыл-
лан РЭС (Оройдоншаады элек-
трической ситим) буолбута.
Салалтаа элбэх кэли дьон
быстах үлэлээн барбыттара.
1976 сылтан горнай-электро-
механик идэлээх Макаров
И.К. Мырыла оскуолалыар
үлэтин олордонуна партия
райкома ыгыран аалан
начальнигынан олордубута.
Ити кэмгэн ыла сөптөөх кадр
сүүмэрдэнэн тэхниисэлэнэн
РЭС алаар туран барбыта.
Сүрүннээн Өлүөхүмэ
техникумун выпускниктара
нэхилиэк аайыттан
сүүмэрдэнэн сорохтор
«Сельхоз-энерго» тэрилтэтэн
көһөн кэлэн үлэлээн барбыт-
тара. Ол курдук киин бааза
Е.С. Макаров, механик Гуляев
В.Д., электромонтердар Попов
Н.С., Ноев П.С., Андросов
П.П., Максимов С.К.,
Кузьмин С.С., Барашков Е.А.,
Карлашевская Г.П., Николаев
А.Н., Местников Д.Н.,
Барашков Ф.Ф., Попов С.Н.
уо.д.а. төһүү күүһүнэн
буолубуттара.

Нэнийвэктэргэ: Сылантга
Платонов Ю.Н., Диригент
Аммосов Я.Д., Хайахсылка
Протасов М.Г., Климов В.А.,
Омдулуунга Павлов П.П.,
Мылдааайыга Павлов В.В.,
Сысавитин И.С., Петров А.Н.,
Чыапсаража Сорокумов Д.Д.
курудук уонутгаах үлэнигээр
туулааннаах учаастактарыгар
олус элпийэнигээрээхтик
күүстэрин харыстаабакка
үлэлээбиттэрэ. 1980-с сыллар
сагаланыларыгыттан олох
бадьсаннык сайдарын
учуоттаан Аллараа Бэстээхтэн
Мэигэ-Ханалас сиригэн 220-
110 кВ үрдүк күүрүүлээх
линия туууга сагаламмыта,
ону кылары тэнтэ Чурапчы
күөлүн илэин баһыгар
110/35/10кВ 16 МВг икки
трансформаторнаах Заречьега
суох улахан подстанция
тууутун үлэтэ сагаламмыта.
Бу улахан туууга элбэх сиртэн
специалистар кэлэн
үлэлээбиттэрэ. Ол курудук
Ленинград, Амурскай уобалас,
Бүлүү ГЭС строй
специалистара үлэлээбиттэрэ.
Подстанция тууутугар куратор-
былан бэйэбит уолбут, Киин
электрическэй ситим релей-
игэй заңитатын старшай
маастара Захаров А.А. үгө
суобастаахтык үлэлээн үлэ
кыллэрсибитэ. Кэлин КЭС
кылаабынай инженеригэн
уонна дириэктэринэн
үлэлээн, тыа улуустарын
энергетикэтин сайдытыгар
улахан үлэни ыһыпта, элбэх
киин махталын билинигитин
ыһыпта. Ону элбэх угуус
бачуутгаах гражданинын
үрдүк аатын ыһыпта
туоһулур.

Подстанция 1988 с. үлэвэ
кирэн Чурагчы, Таатга,
Томпо, Амма удуустара
Дьокуускайлааһы ГРЭС-тэн

кэнэр уот ситимигэр холбом-
муттара. Ити оройуоннар эко-
номическай сайдыыларынгар
улахан төһүү буолбута саарбах-
таммат. Коллин Сулпаччына
110/35 кВ подстанции
Сулпаччыттан Уус Маайа
Эдьдьакаан 110 кВ линията
тугуллан уот ситимэ
бииһигитэн Уус Маайа
подстанцияларга тийибитэ.

Билигийн Чуулалчгааны
РЭС 70-н тахса үлэһитээх,
элбэх тизхиликсэнэн хааччыл-
лыбыгт улахан тэрилтэ буолан,
5 улуус уотун-күөһүн корон-
истэн бириэмэлэигэр солтоох
өрөмүөнү ыттан үлэһити-
хамныы олорор. Тэрилтээр
эдэр калуонэ салайааччылар,
рабочайдар түмсэн биир
ойунэн-санаанан салайтараан
Улуус энергетиктэ сайдарын
туһутар ахсаабат
кыһамныыларын уураллар.
Физико-техническэй институт
выпускниктара начальник
Барашков В.Ф., кылабынай
инженер Карсанасв Д.А.
салааталарынан тэрилтэ биир
хамаанда буолан үлэлиир-
хамныыр.

Биһиги Сахабыт сирин
уустук усулуобуйатылар
соҕотох биһир ситимиг
холбоһон олоһор
нэһилиэктэри, улахан
бөһүлөктэри уотунан
быыстаһа суох хааччыйыы
үлэһиттэртэн элбэх сыраны-
сыыһаны ээсэйэр.

Чахчы да идэлэригэр бэри-
шилтээх «Энергетик»
уолаттары бу Үбүлүөйүлээх
сыһынан эбүрдэлээн туран
аарттадылахпын багарыбын
Маастардар Фомин К.В.,
Титов К.К., Пестерев В.И.,
диспетчердэр Лебедев Е.П.,
Баин А.И., Баранков П.Ф.,
Дьячковский Е.В., Антипин
С.В., релейщик Дылаев В.Н.,
электромонтердар Антипин
А.А., Неустров В.П., Романов
А.А., Платонов Ю.Н., Чесляков
А.В., Сорокоумов И.Г.,
Дьячковский П.П.,
Монастырев К.К., Павлов
В.В., Баранков Е.А., Игнатьев
С.С., Слегцов А.А., Фомин
Ф.Д., механизатордар Павлов
П.С., Филиппов В.И.,
Кузьмин М.М., Скрябин Д.Д.,
Диодоров Р.В., Монастырев
В.Д., Бурашев Г.И., Чагысов
Г.Г., Михайлов А.Н.

Дизельнэй электростанция базовой үлэгтэн тохтоон «горячий резерв» рэжимигэр үлэлтир. Хайна багзарар аварийнай түгэнтэ уолу бирэр кыахтаах бэлэм тулар. ТМО маастара Никитин Е.К. баһылыктаах коллектив үлэтин энжилэ суох толорор оборудованиэ үлэгэ бэлэм буолуутун хааччыйар. Машинистар: Романов Д.Д., Романов А.А., Иустинов Ф.С., Варламов П.П., Никитин И.К., слесарлар: Шалрин А.В., Феоктистов Н.П., электросварщик Ефимов В.В. идэлэрин толору баһылаабыт үлэһитэр.

Бырааһынньыгынан, 100
 сылаах үбүлүөйүгүн
 барытыгын эбэрдэлибин!
 Үлэтитигэр үрүк
 сипийилэри, тус бэйэтитигэр,
 дьэ кэргэнитигэр кылааннах
 доруобуйаны, уһун дьоллоох
 олох.

Ф.Ф. БАРАШКОВ,
«Якутскэнерго» ААО АК
бэтэрээнэ

[illegible][illegible]

Прочие затраты на персонал	01	12	32	1	6000	000	168,210000	0,200000
Пенсионные обязательства	01	13	33	1	2000	000	168,210000	0,200000
Прочие затраты на персонал, работавший на момент составления отчета	01	18	31	1	2000	204	0,000000	0,000000
Прочие затраты на персонал, работавший на момент составления отчета	01	18	31	1	2000	204	0,000000	0,000000

Трун в ядро ступені 200 "Полікарп" до закінчення випуску електрики в ФСК в 2012 г.	01	12	94	0	9000	000	183,23,90	0,00000
Безплатна передача друку на підприємстві	01	12	94	1	6130	800	183,23,90	0,00000

[illegible][illegible]

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

